

Марієнко Артем Олегович, Тимченко Юрій Володимирович
студенти 1-го курсу магістратури
факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМІВ МІЖНАРОДНОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Поняття механізмів міжнародного захисту прав людини можна визначити як сукупність міжнародних органів, які мають на своїй меті підтримку міжнародних стандартів прав і свобод людини та їх відновлення у випадку порушення. Інше кажучи, такі міжнародні органи необхідні для контролю та спостереження за виконанням державами своїх зобов'язань за міжнародними угодами [1]

Основна перевага таких органів полягає в їх незалежності від держав-учасниць. Одним із проявів незалежності можна назвати те, що особовий склад таких органів приймає всі рішення персонально та існує можливість постановлення обов'язкових рішень для держав-учасниць. Однією з особливостей механізмів міжнародного захисту прав людини є їх класифікація. Можна виділити дві основні групи міжнародних правозахисних організацій: це універсальні та регіональні.

Якщо говорити про універсальні правозахисні механізми, то їх основна відмінність від регіональних полягає в тому, що вони поширюють свою діяльність на увесь світ. Всередині універсальних механізмів можна виділити:

- постійні органи, які є частиною апарату ООН. Наприклад, створений при Секретаріаті Центр прав людини.
- органи, створені відповідно до міжнародних угод. Сюди можна віднести Пакт про громадянські та політичні права та Пакт про соціальні й економічні права 1966 року.
- спеціалізовані установи ООН. До них можна віднести Міжнародну Організацію Праці та ЮНЕСКО.

Другу групу міжнародних правозахисних організацій становлять регіональні міжнародні організації. Учасники такої організації є держави, які розташовані в межах певного регіону земної кулі. В цій групі розумно віділити Міжамериканську, Африканську та Європейську системи.

Міжамериканська система представлена Міжамериканською комісією з прав людини і Міжамериканським судом з прав людини. Ко-

місія відіграє більш вагомую роль, вона вирішує більшість справ шляхом винесення висновків.

Африканська система складається з Африканської комісії прав людини і народів, що є органом Організації Африканської Єдності. Комісія на підставі звітів держав-учасниць формулює власні пропозиції. Також вона наділена правом розгляду заяв громадян і недержавних організацій з приводу порушень прав людини.

Європейська система захисту прав людини є найбільш розвинутою та ефективною серед всіх. На чолі цієї системи стоїть Європейський суд з прав людини, рішення якого мають обов'язковий характер для держав, які приєдналися до Конвенції захисту прав і свобод. Крім суду, діє велика кількість комітетів, які хоч і мають менші повноваження, але все одно мають вагомий вплив на захист прав і свобод людини.

Міжнародні механізми захисту прав людини реалізуються шляхом звернення до спеціальних міждержавних правозахисних організацій. Особливостями є те, що в більшості випадків рішення даних органів є обов'язковими до виконання, а отже, вони можуть дійсно впливати на суб'єктів міжнародного права та сприяти тому, щоб міжнародна спільнота не ігнорувала порушення прав людини.

На жаль, ефективні механізми захисту прав людини не були створені превентивно. Їх розвиток пов'язаний безпосередньо із фактами вчинення масових порушень прав людини, наприклад, як під час Другої світової війни, які були характерними для гітлерівської Німеччини.

Варто відмітити, що наслідком числених порушень прав людини було прийняття в 1948 році Всезагальної декларації прав людини, адже Статут Генеральної Асамблеї ООН зобов'язує даний орган приділяти особливу увагу захистові даних прав. Крім цього Генеральною Асамблеєю було прийнято ряд нормативно-правових актів, які були пов'язані з окремими сферами захисту прав людини [2]

Важливим є питання ефективності функціонування вище вказаних механізмів. З-посеред усіх правозахисних органів особливо виділяються Європейський суд прав людини – його рішення є обов'язковими для держав, що приєдналися до Конвенції захисту прав і свобод. В результаті чого рішення даної судової установи прямо впливають на вироблення стандартів прав людини в світі, а також на правотворчу та правозастосовчу сфери.

Проте варто відмітити той факт, що велика кількість міжнародних правових організацій здійснює вплив на державу-порушника іншими альтернативними способами. Зокрема, наприклад, Європейський комітет запобігання катуванням може впливати міжнародну і внутрішньодержавне ставлення до конкретної ситуації, формуючи висновок щодо останньої і напружує його державі-порушницю, якій надається можливість виправити ситуацію, якщо ж висновок буде проігноровано, то його буде опубліковано Комітетом за власною ініціативою, що звісно тягне за собою реакцію світової спільноти.

Практика показує, що найбільш ефективно механізми захисту прав людини реалізуються організаціями та органами, які передбачають можливість подання до них індивідуальних скарг, які можуть подаватись громадянами та організаціями, що постраждали внаслідок порушення їх прав. Внаслідок розгляду скарги виноситься рішення, обов'язкове для сторін [3]

Ефективність полягає в тому, що рішення приймається стосовно кожної справи і кожного випадку окремо, а не щодо великої кількості схожих справ, які все ж мають певні нюанси. Зокрема представниками таких органів та установ є Комітет з прав людини, Комітет проти катувань, Європейський суду прав людини і Комітет із свободи асоціацій МОП.

Отже, механізми міжнародного захисту прав людини є досить різноманітними та реалізуються в різних формах. Можливість їх застосування закріплена великій кількості міжнародно-правових актів. Останніми передбачається існування правозахисних установ і організацій, які беручи участь у реалізації механізмів захисту прав, з різним ступенем ефективності надають можливості запобігати порушенням та сприяти захисту прав людини

Список використаних джерел

1. Бисага Ю. М., Палінчак М. М., Белов Д. М., Данканич М. М. Міжнародні засоби захисту прав та свобод людини і громадянина. Ужгород, 2003. 57 С.
2. Мицик В. В. Правові механізми та процедури захисту прав людини у міжнародному праві. Київ, 2009. 8 С.
3. Maxime T. The Right to Individual Complaint to the United Nation for Violations of Human Rights. *International Human Rights Law. Theory and Practice. Montreal: The Canadian HR Foundation, 1992. P.403;*

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Каненберг-Сандул О. К.